

Nr 1368

av herr Hermansson m. fl.
om läromedelsproduktionen.

Den helt övervägande delen av de läromedel som används inom grundskola, gymnasieskola och högskola framställs, marknadsförs och distribueras i privat regi.

En rad utredningar har alltsedan 1934 sysselsatt sig med läromedelsproblematiken, hur utbildningsväsendet skall kunna försörjas med läromedel som stöder de mål för utbildning som regering och riksdag fastställt och blir till effektiva hjälpmedel för lärare och elever i inlärningsprocessen.

En rad principiellt betydelsefulla åtgärder har vidtagits under senare år – dit hör tillkomsten av TRU och den av TRU producerade undervisningen. Dit hör vidare det av riksdagen beslutade och från 1 juli 1969 existerande Svenska Utbildningsförslaget Liber AB, numera Liber Läromedel. En tredje åtgärd är avskaffandet av statens läroboksnämnd.

Samhällets andel av läromedelsproduktionen är emellertid inte större än ca 10 % av läromedelsmarknaden, medan samhället, i det här fallet stat och kommun, har att betala i det närmaste 100 % av alla läromedel som kommer till användning i skolor och utbildningsanstalter.

Det numera statliga förlaget har dessutom tvingats att acceptera sedvanligt kapitalistiskt marknads- och lönsamhetstänkande. Pedagogiska behov är inte lönsamma – typen läromedel för numerärt små, handikappade grupper har på grund av sin bristande lönsamhet inte blivit föremål för samma uppmärksamhet som de stora ämnena inom grundskolan som redan varit välförsedda med goda läromedel.

Ledstjärnan för de olika företagen på marknaden har varit försäljningsframgångar enligt vanliga kommersiella ideal. Nyttänkande och pedagogiskt utvecklingsarbete inom läromedelsområdet har haft snävt tillmätta ramar.

Läromedelssatserna har utvecklats till alltmer omfattande system som styrt undervisningen och undervisningens planering mycket mer än läroplanerna och de facto gett lärare och elever mycket litet manöverutrymme och plats för egna initiativ hur mycket som än har talats därom på senare år.

Inte ens i ledningen för det statliga läromedelsförlaget finns numera företrädare för utbildningsväsendet och aktiva lärare och elever.

På samma sätt som det finns representanter för staten i de stora företagens styrelser samt representanter för de anställda i företagens styrelser, borde det vara på sin plats att utbildningsväsendet hade företrädare i ledningarna för alla viktiga läromedelsföretag.

Någon förändring av läromedelsmarknadens inriktning och struktur

torde inte ske annat än med ingripanden av ett helt annat slag än vad som hittills gjorts.

Jämfört med vad som skett på den statliga sidan har på den privata under loppet av ungefär lika lång tid en enorm koncentration av privata förlagsresurser samlats under en hatt: Svenska Bokförlaget, A V Carlsson, Bergvalls, Saga, Svensk Lärartidnings förlag, Skrivrit, Norstedts skolavdelning, Almqvist & Wiksells skolavdelning, Gumperts med flera har samlats hos Esselte-koncernen som är Västeuropas största i sitt slag, som behärskar 50 % av den svenska marknaden och har starkt inflytande över läromedelsmarknaden i Danmark och i andra länder.

Medan riksdag och regering fastställer utbildningens inriktning är det Esselte-koncernen som svarar för att genom sin utgivning tolka och i praktiken styra en stor del av undervisningen i vårt land.

Det är en motsägelse mellan samhällsintresse och privat intresse som inte kan lösas på annat sätt än att Esselte Studium och andra av Esselte-koncernen kontrollerade läromedelsföretag övergår i samhällets ägo.

Med hänvisning till ovanstående föreslås

att riksdagen hos regeringen hemställer

1. att Esselte Studium och av Esselte-koncernen kontrollerade läromedelsföretag förstatligas,
2. att utbildningsväsendet i alla viktiga läromedelsföretags styrelser och ledande organ företrädes genom läromedelsansvariga, lärare och studerande.

Stockholm den 27 januari 1975

C.-H. HERMANSSON (vpk)

NILS BERNDTSON (vpk)

EIVOR MARKLUND (vpk)

LARS WERNER (vpk)

i Tyresö

GUSTAV LORENTZON (vpk)

INGA LANTZ (vpk)